

For mye uro?

Finn Skårderud

Mer uro: om moderne sjeleliv

Oslo: Oktober, 2025

559 s.

ISBN 978-82-495-2568-3

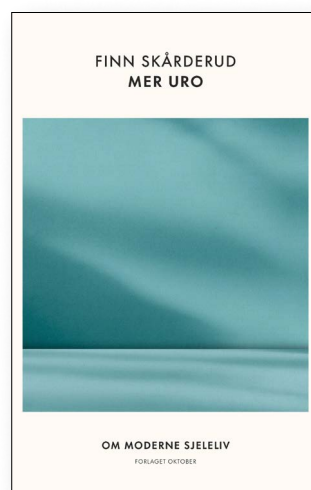
Michael 2026; 23: 61-62

doi: 10.5617/michael.13080

Hvordan skal jeg omtale denne boken? Forfatteren, en kjendispsykiater, må det være lov å si, åpner med tre sider om sitt fall: sorg, bitterhet, depresjon og innleggelser i psykiatrisk avdeling. Dermed tar han tyren ved hornene; han vet at leseren kjenner til anklagene, til at han har mistet lisensen sin, og til hendelsene som ledet dit.

Et gjennomgående tema er hvordan vi blir mennesker i møte med andre mennesker, og at det starter fra dag én. Sårbarhet og skam, den sosiale følelsen *par excellence*, er sentrale begreper i Skårderuds skrifter. Det påvirker også meg mens jeg skriver denne omtalen. Jeg befinner meg i en slags dialog med forfatteren, men uten kroppsspråk og uten fysisk tilstedeværelse. Vi har ingen personlig relasjon, men jeg har møtt ham, og han skrev et godt kapittel i en bok jeg redigerte for 20 år siden. Det ville vært lettere dersom jeg kunne gi entydig ros i bokanmeldelsen. Men det er mer komplisert enn som så. Jeg kjenner på en uro for å såre.

Boken ble påbegynt før fallet. Tekstene er bevisst komponert med et kunstnerisk formål, og ulike sjangergrep og temperament er satt i spill. Det er en urolig tekst – med hensikt. Kanskje kan dette være fruktbart for mange lesere. For meg fungerer imidlertid ikke litteratur på samme måte

som musikk og bildekunst. Men her er definitivt flere perler, ikke minst de sterke kapitlene om kunstneren Per Inge Bjørlo og forfatteren Gunnar Ekelöf. Det er fascinerende å bli ført innom så mange kunstnernavn og få innsikt i hvorfor Skårderud søker mot kunst og kunstnere – hvordan han opplever kunsten, og hvilke assosiasjoner den vekker til mennesket, livet og dets vanskeligheter.

Skårderud skriver selv at det å sette ord på erfaringene ble en nødvendighet for å komme videre. Og skrive, det kan han virkelig. Kunnskapen hans er udiskutabel, ikke bare om psykiatri, men også om kunst- og kulturhistorie og tilgrensende filosofi. Assosiasjonsevnen, ordleken og den språklige sensibiliteten skinner igjennom. Likevel tar jeg meg i å spørre: Hvem er målgruppen? Og hvor var forlagsredaktøren? Jeg spør fordi gjentakelsene er mange, og jeg forstår ikke helt hvorfor de noen ganger refereres eksplisitt, andre ganger ikke. Jeg skjønner at den samme kilden kan være relevant i ulike kapitler, men den usystematiske bruken forvirrer meg. Det handler ikke om sjangerblandingen i seg selv. Tvert imot er innsmettene – de små observasjonene fra arbeid og hverdagsliv – presise og velkomne.

For meg som leser fremstår boken som et potpurri. I et potpurri kan man glede seg over plutselige, klare melodilinjer, men blir det for mye av alt, svekkes interessen. Dette kan være en noe urettferdig vurdering, preget av at jeg selv har vært opptatt av skam, kommunikasjon og samfunnstrender med medisinske bivirkninger i over 30 år. Boken vil sannsynligvis være en inspirerende og god kilde for leseglade helsearbeidere, pasienter og pårørende i møte med psykisk lidelse, og kanskje også for lærere og andre som forsøker å forstå det akselererende samfunnet vi lever i. Skårderud løfter frem moderne mega- og mikrotrender og drøfter dem på innsiktsfullt vis. Likevel, selv om temaet berøres, savner jeg en mer omfattende diskusjon om maktens betydning – både som attraksjon og som drivkraft i utviklingen. Dette gjelder både i skjønnhets- og prestasjonsjaget, og i forholdet mellom lege og pasient.

Pål Gulbrandsen

pal.gulbrandsen@medisin.uio.no

Pål Gulbrandsen er spesialist i allmennmedisin og i samfunnsmedisin, pensjonert professor i helsetjenesteforskning ved Universitetet i Oslo og redaktør i Michael.